

malıdır. İzleme ve önlem alma görevi, adaylık işlemlerini yürüten birimlerindir.

IV. GEÇERLİK

Milli Eğitim Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik'in dayanağı, Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik'tir. Bu yönetmelik Devlet Memurları Yasası'nın 2670 sayılı yasayla değişik 55. maddesine dayanılarak; aday memurların yetiştirilmesi için uygulanacak eğitim programlarını, eğitim sürelerini, eğitimlerde uygulanacak sınavları, sınav değerlendirme esaslarını ve ilgili öteki hususları belirlemek amacıyla yürürlüğe konulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik'te adaylıkla ilgili herhangi bir hususta açık kural bulunmaması durumunda, Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik'teki kuralların uygulanması gerekir (m.46).

Milli Eğitim Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik'in yürürlüğe girmesiyle başta 08.04.1985 gün ve 2186 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlara Stajyer Olarak Atanan Öğretmenlerin Stajyerlik İşlemlerine İlişkin Yönerge ile yapılmış (adaylığa ilişkin) düzenlemelerin geçerliği kalmamıştır. Başka bir deyişle eski yönetmelik, yönerge ve genelgelerin uygulanmasına olanak yoktur.

V. ADAY ÖĞRETMENLERİN KİMİ SORUNLARI

Göreve yeni başlayan (eskiden stajyer, bugün aday diye anılan) öğretmenlerin kimi sorunları ile onlara ilişkin çözüm önerilerine yeniden ve topluca bir kez daha bakmakta yarar vardır:

1. Adı üstünde aday öğretmen, yetişme dönemindeydir. İşin gerektirdiği niteliklerin bir bölümünü kazanmadığı varsayılır. O nedenle yetiştirilmesi için programlar, planlamalar yapılır. Daha deneyimli öğretmen ve yöneticiler, onun yetiştirilmesinde görevlendirilir. Aday öğretmenin yetişme döneminde bulunduğu varsayımı, ona daha bir hoşgörü ile bakılmasını gerektirir. Ne var ki, uygulama hiç de öyle değildir. Aday öğretmenlerin en küçük kusurları, değişik biçimlerde cezalandırılmaktadır. 657 sayılı yasa, memurlukla bağdaşmayacak durumlarıyla davranışları saptanan aday öğretmenlerin görevleriyle ilişkilerinin kesilmesini öngörmektedir. Oysa, memurlukla bağdaşan ya da bağdaşmayan eylemler nelerdir? Aday öğretmen, bunları yeni öğrenmektedir. Önceden bilmediği, kendisine öğretilmesi gerektiği kabul edilen eylemler cezalandırılma nedeni olarak kullanılabilir mi? Hem de bu ceza, sıradan bir ceza değildir. Görevle ilişkin kesilmesi, bir kamu görevlisine verilebilecek en ağır cezadır. Hoşgörü ile karşılanması gereken eylemleri cezaların en ağırlarıyla karşılamak, hukuk düzenine yabancı bir uygulamadır. Öte yandan, "hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumlar", son derece soyut ve genel bir kavramdır. Sınırlarının belirsizliği, herkese göre değişebilen niteliği; öznel değerlendirmelere, haksız uygulamalara ortam hazırlaması olasılığını artırır. Birisinin memurlukla bağdaştıramadığı bir eylem, başka biri için memurluğun gereği sayılabilir. Tüm aday memurlar gibi aday öğretmenlerin de "hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumlar" saptandığı gerekçesiyle görevleriyle ilişkileri kesilebilecektir. Bu, çalışma güvenliğini tümüyle ortadan kaldıran bir durumdur.

2. Aday öğretmenlerin sorunlarından biri de yetişmelerine elverişli olmayan ortamlarda çalışmak zorunda bırakılmalarıdır. Yetişmek, bu amaçla özel olarak hazırlanmış bir ortamın hazırlanmasına bağlıdır. Aday öğretmenler açısından düşünüldüğünde bu ortam; deneyimli ve yetenekli öğretmenlerle eğitim yöneticilerinin çalıştığı, zengin eğitim

araç ve gereçlerinin bulunduğu, fiziksel koşulların elverişli olduğu bir ortamdır. Aday öğretmenler, bu tür ortamlarda çalışma olanağına kavuşturulmamışlardır. Olanakları son derece kıt, deneyimli öğretmen ve yöneticilerin çalışmadığı okullarda aday öğretmenler nasıl yetiştirilecektir? Hiçbir araç ve gerecin bulunmadığı bir okulda aday öğretmenler, eğitim araç ve gereçlerini, nerede, niçin, nasıl ve ne zaman... kullanacaklarını öğrenme olanağı bulabilirler mi?

Aday öğretmenlerin her yönden geniş olanakları bulunan okullara atanmalarına, yasalardan ya da yönetmeliklerden kaynaklanan bir engel yoktur. Tam tersine, onların bu tür okullara atanmalarına olanak verecek düzenlemeler vardır. Ne var ki uygulama, bu konudaki düzenlemelerle çelişmektedir. Olanakları iyi okullar, ayrıcalıklı atamalar nedeniyle, aday öğretmenlerin yetiştirilmesini engelleyecek bir kadro şişkinliği, o şişkinliğin doğurduğu bir karışıklık, düzensizlik içine itilmişlerdir.

3. Aday öğretmenler, yetiştirilmek üzere düzenlenen eğitim etkinliklerine katılırlar. Bu etkinlikler, merkezi yerleşim birimlerinde, genellikle il merkezlerinde yapılır. Aday öğretmenlere, oturdukları ve görevli buldukları yerlerden ayrılarak eğitim görecekları yerlerde uygulanan yetiştirme programlarına katılma görevi verilir. Eğitime katılmak için ya oralara gidilip gelinir, ya da eğitim süresince orada kalınır. Ancak aday öğretmenlere eğitime katılmanın gerektirdiği giderler ödenmez. Yolluk verilmez. Yatacak yer sağlanmaz. Yemek sorunlarını kendilerinin çözmesi istenir.

Bu sorun da yasayla çelişen uygulamadan kaynaklanan bir sorundur. 6245 sayılı yasa, görevle bir yerden başka bir yere gönderilen her kamu görevlisine yolluk ödenmesini öngörmektedir. Oysa, aday öğretmenler, yasanın verdiği bu olanaktan yararlandırılmaz. Yasayla açık biçimde çelişen bu uygulama karşısında tüm yetkililer tam bir duyarlılık örneği sergilemektedir. Hakkını aramaya kalkışan aday öğretmenler

men "tehdit" altındadır: Adaylığı kaldırılmaz. Görevle ilişiği kesilir.

4. Aday öğretmenler, kendilerini yetiştirebilmek için çok sayıda meslek kitabı, dergi ve buna benzer araç ve gereçten yararlanmak zorundadır. Aylık gelirlerinin tümü, yetişmek için kullanacakları araç ve gereçler için harcansa yetmez. O nedenle Türkiye, ulusal gelirlerinin çok daha az, olanaklarının çok daha kıt olduğu dönemlerde aday öğretmenlerin yetişmeleri için ciddi sayılabilecek kaynaklar ayırmış, destekler sağlamıştı. Olanakların çok daha elverişli olduğu bugün aday öğretmenler, yazgılarıyla baş başa bırakılmışlardır. Yoksulluk sınırının çok altındaki gelirlerini yetişmeleri için gerekli olan yayınlarla öteki araç ve gerece ayırsalar, aç kalacaklardır. Ayırmaları yetişemeyeceklerdir. Devletin ilgisizliği, onları tam bir ikileme karşı karşıya bırakmıştır. Görünür gelecekte bu sorunun çözülebileceğine ilişkin bir belirti de bulunmamaktadır.

5. Aday öğretmenlerin sorunlarına bu yıl bir yenisi eklenmiştir. 2002 Mali Yılı Bütçe Yasası'na, kamu görevine yeni alınanlara, görev yerine kadar sürekli görev yolluğu ödenmesini engelleyen bir kural konulmuştur. Oysa anayasada, bütçe yasalarına, bütçe ile ilgili olanlar dışında hiçbir kuralın konulamayacağı vurgulanmaktadır (m. 161). Hukukla ve anayasayla çelişen bu düzenleme nedeniyle aday öğretmenler, daha başlangıçta borçlanarak memurluk görevlerine başlayacaklar, yaşamları süresince hiç kurtulamayacakları borçlarını ödeme yollarını arayacaklardır. Belki de bu nedenle öğretmenlik, geri sıralara itilecek, ikinci, üçüncü iř edinmenin önemi artacaktır.

6. Aday öğretmenler, yönetimin yanlış tutumu yüzünden alabildiğine örselenmektedir. Kendilerine, mesleğin onuruyla bağdaşmayacak işler yaptırılmaktadır. Haklarını arama olanaklarının daraltılması, gördükleri baskının yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Eğitim örgütünün tepelerinde oturanlar, bu gerçeğin ayırındadır. Durumun bu biçimde sürüp gitmesi, aday öğretmenlerin sorunlarının daha da ağır-

laşması için elden gelen yapılmaktadır. Bu saptamanın doğru olduğunun en önemli kanıtı, **tüm aday memurlar gibi, aday öğretmenlerden de sendikaya üye olma hakkının esirgenmesidir.** Aday öğretmenlerin sendikaya üye olmalarının yasaklanması, hukuk bir yana, akla uygun herhangi bir nedene dayanmamaktadır. Adaylar için sendika üyeliği neden yasaklanmıştır? Sendika zararlı mıdır? Öyle ise, kamu görevlilerinin bir bölümüne neden sendika kurma hakkı tanınmıştır? Sendika yararlıysa, sendikal örgütlere üye olma hakkı, neden aday memurlardan esirgenmiştir? Bu sorulara inandırıcı yanıtlar bulma olanağı yoktur.

VI. ADAY ÖĞRETMENLERİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN BİRKAÇ ÖNERİ

Yukarıda, aday öğretmenlerin sorunlarının sadece bir bölümü sıralanmıştır. Sıralanan sorunlar, çözüm konusunda da ipuçları vermektedir. Çözüm önerilerinden bir kaç şöyle sıralanabilir:

1. Öncelikle aday öğretmenlerin sorunlarına çözüm, onların dışında aranmamalıdır. Bu sorunları çözmeye amacıyla yapılacak her girişimin içine, aday öğretmenler ya da onların demokratik yöntemlerle seçilmiş temsilcileri de katılmalıdır. Aday öğretmenlerin sorunları kendileriyle birlikte saptanmalı, çözüm yol ve yöntemleri de kendileriyle birlikte kararlaştırılmalıdır. Bu genel ilke, ödün verilmeden uygulanmalıdır.
2. Aday öğretmenlerin görevleriyle ilişkilerinin kesilmesi uygulaması sona erdirilmelidir. 657 sayılı yasanın 56 ve 57. maddelerinde yer alan ve aday öğretmenlerin görevleriyle ilişkilerinin kesilmesine olanak veren kurallar kaldırılmalıdır.
3. Öteki öğretmenler gibi aday öğretmenler de görevle bir başka yere gönderildiklerinde kendilerine yolluk, orada kaldıkları sürece gün-